

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y 'l dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevolga que siga llur pensar y sentit en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

... Cuba, Filipines...—Esguards, per *Franc*.—Englantines: Plany.—Regional, per *J. Blanch y Romani*.—Nosce te ipsum, per *Lluís G. Fàbrega y Amat*.—Confrontacions Nacionalistes, per *R. Casals y Peypoch*.—A Diana, per *Joan B. Franquesa y F.*—Socialisme y Nacionalisme, per *Salvador Salat y Ferrando*.—Esguard, per *Jerran de Giraudier*.—Teatres, per *Eryl*.—Crònica de Manresa, per *Ll. C.*—Garbellant.—Noves.—Efemerides, per *Ll. G. C.*

... Cuba, Filipines ...

Una altra onada de llibertat es arribada avui fins a casa nostra.

El poble filipí, el poble embrutit per la dominació xorea d'un govern inepte, gaudirà dins de poc de la seva completa independència.

El poble filipí, educat per aquella magnánima República Nort-americana, ha merescut del seu mestre la concepció del seu propi govern.

Y'l día 4 de Juny proper, arriarán els americans la seva bandera pera isarhi en el seu lloc la d'aquell poble pera 'l que han conseguit doblement la llibertat, ab la passada conquesta armada y ab l'actual regeneració.

Air era Cuba, que rebia de mans dels

nort-americans la seva completa independència.

Avui, segueix la patria d'En Rizal.

Nosaltres, els catalans, sentim una joia fonda davant d'aquestes conquestes patries. El problema de la llibertat es a Catalunya lo que més fortament fa bategar nostres cors, y en la llunyana expansió d'un poble amic qu'esclata en actuacions que trenquen l'opressió, rabegem aconhortat nostre esperit, anyorat eternament d'aquestes irradiacions de llibertat.

Y la historia contemporanea de la independencia dels pobles, seguirá anotant en ses planes, les dates glorioses de llurs proclamacions. Llegiu:

... Cuba, 20 de Maig de 1902; Filipines, 4 de Juny de 1912...

Esguards

I

Tinguem pietat de nostres fills, tinguem un ric de pietat pels tendres infantons, y la nostra crudeltat no sia tanta que'ns porti a pros- tituir son ànima naixent.

Que'ls homes reneguin de son passat, escu- pin a la Patria, arrosseguin sa dignitat de català lligada a la cua del cavall del vencedor Boria avall y Boria amunt, dobleguin sa es- pinada davant la tirania, nostres plomes en- mudirán si tenen pietat pels homes de demà, pels tendres infantons esperansa de la Patria, de nostra Patria, tota amor, exempta d'odi.

En l'ampla via de la nostra urb, arregle- rats, ben bé 'ls podieu veure 'ls pobres nins, ells, tot doleesa, tot bondat, tot vida, no ca- pien la significació de lo que sos ulls veien, mes en son cor una temensa hi naixia, la te- mensa d'un demà en que altres nins els es- guardarien; joyes y forts ja serien ells, mes mancats de llibertat, y anyoraven córrer, sal- tar y cantar sota 'l sol esplendorós d'un jorn primaveral, baix el blau cel, lliures de traves.

Y ells, pobres nins, restaven quiets, mirant de reüll al mestre, aquell mestre mesquina- ment retribuït, aquell mestre que'ls parla en altra llengua, en llengua de nòmina, de cre- dencial, de qui esperaven un reny, un erit, un càstic si no estaven estirats com camisa plan- xada, y a manca d'altra cosa s'enlluernaven ab els llampants colors y ab els reflexes dels metalls flairosos de pasta ab que'ls havien fregat pera hipnotisar a la multitud.

L'ànima d'aquells infants se marcía suau- ment... el mestre badallava de gana... y'ls pares d'aquells nins doblegaven la festa...

II

Oh, el Bisbe! m'ha dit un amic meu, y allar- gantme unes quartilles m'ha dit:—Té, aprofí- tales, si vols,—y complac al amic que tant al Bisbe aima.

Passeig amunt, magestàtic, passa sa Ilus- tríssima...

El Passeig es plè de bons ciutadans; arreu pengen llustrines; el jorn es estival; les clo- ques de les veïnes parroquies repiquen a missa diumengera... els bons ciutadans saluden a Monsenyor qui passa, cabalcant luxós en ver- mell landeau, altiu com un Borgia.

Reminiscencies morades, arnells platejats que brillen al bes del sol, remoreig de parau- soroll de caballs, arreu vibra quísquillo-

sa l'armoniosa y una banda fa xim-xim, fet veritable expressió d'uns sants moments d'es- panyolisme.

Passeig avall, magestuosament, passa sa Ilustríssima, arnells platejats, daurats re- flexes...

Dins la vella y silenciosa Catedral, en la solitud de les arcades, dues ombres s'alsen airades de ses tombes.

Al defora, els bons ciutadans saluden cere- moniosament al bisbe foraster fill d'altra terra... al sepulcre tornen comte Berenguer y comtesa Almodis, el cap acotat, plens de ver- gonya.

III

Passen cotxes...

—Quí passa?—diu a mon costat un jovenet.

—L'Ajuntament—diu un altre qu'es més en- llà... y mirantse als concellers un vell de barba blanca, diu entre dents, plè de coratge:

—Això son concellers?—y escup de fàstic.

Tornen a passar cotxes... s'ha acabat, y sols un munt de fems resta, en mitg de l'am- pla via.

FRANC.

ENGLANTINES

PLAN Y

Catalunya en altre temps
ella sola 's governava,
y es feien les seves lleis
en sa llengua y no en cap altra.
Plora, plora, Catalunya,
que ja no't governes ara!

Desde ja fa massa temps
extranjers són que la manen,
y en llengua extranya's fan lleis
que a la nació son contraries.
Plora, plora, Catalunya,
ja que't doblegues encara!

REGIONAL

Qui no estima Catalunya
no pot ser bon català;
fill que no estimi la mare
mesquí sempre 'l cor tindrà.
Los bons fills d'aquesta terra
mai la podèm oblidar,
perque si'ns trobèm lluny d'ella
l'anyoransa 'ns fa plorar.
Per la terra catalana
fem sentir els nostres cants,
y li hem de donar la vida
y li hem de donar la sang.
Desperta ferro: firam, firam!

J. BLANCH Y ROMANI.

Nosce te ipsum

«Es impossible que un poble que ignori sa història, 's conegui a sí mateix.»

(L'AVÈRDE Y RUIZ).

La Història 'ns fa reviure en altres èpoques y ab comunicació ab els seus homes cèlebres y hèroes, y per això al peu de la estatua erigida sobre la tomba del gran historaire francès Michelet, s'hi ha posat aquesta inscripció: «La Història es una resurrecció.» Mes, aquesta resurrecció, en lo que atany a la història de Catalunya, sembla que no existeixi, perquè són molts els catalans que ignoren per complert els nostres homes y institucions, que tant alt posaren el nom de nostra estimada Patria en altre temps, y que tantdebó aixís ho fessin els *cap-pares y concellers* d'avui.

Difficil tasca es donar a conèixer en curtes cròniques lo que necessita tantes pàgines pera ser explicat, mes hi hà necessitat gran d'ensenyar y divulgar quelcom de la nostra història, com si la ensenyéssim desde una càtedra popular. Ciceró anomenava a la Història la gran *mestra de la vida*, per les ensenyances qu'enclou; y cau en el seu domini, no tant sols les guerres, batalles, conquestes, casaments de reis y de prínceps, etc., sino també 'ls fets del món científic, artístic, literari, comercial, agrícola, y 'ls demés fins de la doble vida humana; es dir. tot lo notable que 'ls homes han *fet y han pensat*. Avans era la història dels reis; ara ho es dels pobles; avans era *política* no més, ara es *enciclopèdica* y ella enclou els fets *importants y memorables*.

La Història pot ser *Universal*, si estudia 'ls fets abassant tota l'Humanitat y en totes les relacions y fins de la vida; *General*, si sols comprén varis pobles units per algún vincle comú, o un sol poble en tots els períodes y aspectes de la seva vida; y *Particular*, quan se limita a una nació o a determinat període o fase de la mateixa.

La Història Particular se descompon en altres divisions menors, que tenen per últims termes la *Monografia* o història d'un succés, y la *Biografia* o història d'un individu, la qual reb el nom d'*Autobiografia* o el de *Memories*, quan el personatge es qui escriu sa propia vida o part d'ella. (Moreno Espinosa).

Será molt convenient, doncs, fer una curta biografia dels *nostres* homes, perquè, per desgracia, són molts els que ignoren lo que signifi-

quen els noms d'ilustres varons donats a carrers de nostra ciutat, confonent llástimosament en una mateixa analogia 'ls noms d'en Balmes, Claris, Aribau, Montaner, Casanova, etc., ab els d'en Perot lo lladre, Cid, Espolsasachs y Pou de la Figuereta, per exemple.

Jo parlaré, doncs, una mica de Catalunya y d'algún dels seus homes notables, durant la Edat Mitja. Altres poden vulgarisar millor que jo la coneixensa de les coses de Catalunya. Jo'm complauré moltíssim d'haver comensat, y si altres, més capassos, fan la bona acció de continuar aquest modest treball, Catalunya 'ls en sentirà grat. El meu fi es ensenyar lo que convé a la gran familia catalanista, encara que s'hagi de repetir mil voltes una mateixa lliçó,

* * *

Catalunya, situada en la part més oriental de la Península Ibérica, es un dels pobles que ja en la Edat Mitja constituía un Estat que's feu célebre en la Reconquesta pirinaica, d'origen més bé francès que no castellà, com suposen molts; ja que confinant aquest país ab el poderós regne dels Francs va tenir que sotmetres a la dominació d'aquests, a cambi de rebre 'l seu auxili que contra 'ls alarbs havien emprès els *Varons de la Fama*, nou guerrers d'audacia plena, que's congregaren a la Seu de Urgell.

«Allí — diu en Víctor Balaguer — es aont aquells Varons, tant renombrats en les Cròniques Catalanes, deixaven a ses mullers y fills quan anaven a la guerra, y allí es aont comensaren els fonaments de sa Casa la batalladora prole dels Comtes d'Urgell, que tantes pàgines de gloria debia ocupar en els èpics anals de Catalunya, pera més tart anar a extingirse en els calabossos del castell de Xàtiva.»

Quan Ludovic, fill de Carlemany, rei de Fransa, s'apoderà de tota la regió Catalana, formà ab ella un govern anomenat *Marca Hispànica* (1), y més tart Carles el Calvo la dividí en dos *Comtats*, compost l'un de territoris transpirinencs, y format l'altre de la part de la Península Ibèrica, que allavors comensà a anomenarse *Catalaunia*, quina capital fou Barcelona, y aquest origen semi-francès que té 'l *Comtat de Barcelona* explica 'l seu caràcter feudal que presenten les seves primitives institucions.

Els Catalans, reconeguent la debilitat y impotència dels últims reis carlovingis, mataren a

(1) La paraula *marca*, d'aont vé 'l títol de Marqués, se deriva de la Alemanya *mark* que significa frontera.

Salomón, comte dependent, y'n nombraren un de propi y independent, *Wifred el Pilós*, ab el qual comensen els comtes-reis y la Historia de Catalunya, el qual dilatà 'ls confins del seu Comtat ab territoris guanyats als alarbs; erigí el monastir de Santa María de Ripoll, grandíós monument, anomenat *Covadonga Catalana*, una de les més belles construccions del art romànic en son darrer període, y entre ses runes dormen el sòn etern els primers Comtes de Barcelona.

A Ramón Berenguer I, el Vell, anomenat aixís pel seu madur judici, se deu el famós Còdic dels *Usatges*, qual promulgació contribuí a debilitar el poder nobiliari. Aquest Còdic rebé la sanció en el Congrés de Barcelona, el qual es considerat com base y principi de les *Corts Catalanes*. Aquest Comte erigí la Catedral de Barcelona.

Ramón Berenguer III, el Gran, es notable perque ab ses expedicions y conquestes donà gran foment al comerç marítim y al poder naval de Catalunya.

Jaume 'l Conqueridor, es notable y conegut per ses conquestes a les Balears y Valencia, y com literat escrigué la Crònica del seu propi regnat ab notable modestia y extranya imparcialitat, composant troves y poesies, y fundant varies escoles; dispensà sa protecció a la rassa jueva y s'acredità de bon hisendat, regulant la situació econòmica del Regne.

LLUIS G. FÁBREGA Y AMAT.

(Acabarà).

Confrontacions Nacionalistes

Catalunya-Finlandia.

El nacionalisme, es actualment l'alenada més positiva de la vida en els pobles. Y ho es, perque precisament aquest, enmirallantse en el propi passat, furga y treballa fermament pera l'esplendorós avenir, posant les seves energies en el més alt nivell que pot d'avens y progrés veritat. D'aquesta faïso es el Nacionalisme de per tot arreu, n'obstant y haverhi qui's cuida de *matarlo y ferlo desaparèixer* a cada moment. Aixís ha passat en la nostra terra, y aixís passa actualment a Finlandia, el vell Gran Ducat, aont les hosts del inmens y autòcrata Imperi dels Zars, ja fa alguns temps que comensen una cobarda obra destructora de la llur autonomia.

Finlandia, com Catalunya, representa dintre'l grandíós Imperi moscovita, l'únic tros de terra aont s'hi ha desenrotllat un esperit culte, profundament intel·lectual, artístic, progressiu y autònom. Finlandia es quelcòm sà que representa la moderna civilització, l'esperit lliure, la cultura dels temps nous dintre aquella vasta Rússia, barbra, embrutida, fanàtica, immovilizada en el feudalisme y en l'esclavitut de fa uns quants segles.

No fa molt temps, que un ministre rus de fatídica memoria, l'*Stolypine*, morí trágicament pel plom d'un jueu venjador dels esgarri-fosos *progroms* russos, y en les darreres hores de sa mort, agonitzant, llegava an el seu successor *Kokotzeff* com a testament polític, que prosseguís la seva obra devastadora, de fer desaparèixer les velles llibertats, la secular constitució econòmica de la Finlandia admirable. Y s'han seguit aquests consells d'un moribond, d'un sanguinós y reaccionari ministre, doncs ara fa poc la Duma acaba de votar una llei, en la qual els russos d'avui en endavant, disfrutarien d'iguals drets y en el fons de superiors privilegis que'ls mateixos finlandesos.

Aquest esperit de persecució de l'*Stolypine* contra la Finlandia, no'ns evoca a Catalunya, el recort d'aquell cent voltes maleit Comte-Duc d'Olivars? Les gestes autocràtiques d'aquests estats centralisadors, qu'en aquests temps de violencia s'apoiem en aquell tant jacobí lema de *la force prime le droit*, no tenen absoluta semblansa en tots els estats aont resta oprimida una Patria natural?

Finlandia, com la nostra Patria, no l'uneix ab Rússia, cap vincle, ni de sang, ni de rassa, ni de llengua, ni de civilització. L'únic llas que actualment l'ajunta, es l'abominable llei del fort damunt del feble, que n'ha fet us per imposarse, excloent tot escrúpol moral y tot estímulo idealista. Fa cosa d'un segle que Finlandia era arreballada a Suecia per un etzar de les armes russes. No es doncs presa de guerra, terra de conquesta? Aixís ho entenen el poder central de Sant Petersburg, gelós de mantenir en peu l'omnímoda autocràcia y aixamplar els dominis del Zar. Aquest nou atac a la Patria natural, la veritablement intangible, es contrari a tot dret y a tot principi de moral.

Ab motiu d'aquesta vexació tant recriminable, han sigut consultats els primers juriconsults del món, els més sabis lleghistes de París, Berlin, Bruxeles, Londres, y tots ab absoluta unanimitat, han declarat qu'es una qüestió indiscutible, el dret consagrat de Finlandia a conservar

la seva Autonomia. Emprò aquesta enquesta d'intervenció moral, per res ha valgut. D'ensà que's segueix la política de russificació—una russificació completament impossible—no s'ha fet altra cosa que cometre atropells y vexacions de totes menes. S'ha despullat de ses velles atribucions, als organismes autonòmics, pera enrobustir el poder usurpador; han sigut desposseïts dels seus càrrecs públics, els homes més eminents y més idònics de Finlàndia, càrrecs que ocupaven per elecció popular, per voluntat explícita de sos conciutadans, pera esser substituïts per una burocràcia d'importació, inepte, desmoralisada y despòtica.

Aixís se troba actualment l'admirable Finlàndia, fins aquí l'odissea dels seus detractors, de aquell poble d'*ànimes mortes*, com deia Gogol. Es això consentible? No serà gens estrany que l'hora menys pensada, sorgeixi una insurrecció ab armes de tota Finlàndia, no ja pera reclamar la llur autonomia arreballada per la forsa, sinò pera recabar sa deguda independència.

¿Quin jorn serà en que la nostra Patria's donarà compte del temps que ha perdut tant infructuosament, pera lluitar ardidament, sens treva, sols previament pera la seva autonomia?

R. CASALS Y PEYPOCH.

UNA TRADUCCIÓ D'HORACI

ODA XVIII.—LLIBRE III

A DIANA

De selves y turons
mestressa guardiana
Verge, que si en dolor (2)
d'infantament te clama
la esposa de tres cops (1)
tu de la mort l'ampares
Donzella per tres dots! (2)
El pi que al mas ombreja
jo te consagro avui;
dessota son brancatge
l'oferiré un singlar,
el més novell cada any,
ferit en traidoria
d'un cop al esviaix.

JOAN B. FRANQUESA Y F.

(1) En aqueixa traducció he tingut present la nota que'l novel·lista Vidal y Valenciano dona sobre la paraula catalana *cop*.

(2) He posat en majúscules els vocatius *Verge* y *Donzella* respectivament conservant la costum de tots els horacians.

Socialisme y Nacionalisme

III

Y'l Catalanisme, què es? Es una aspiració comú a la societat Catalana, qual fi es restablir-se en l'ús de sos drets y debers com a nacionalitat.

La justícia de sa causa queda comprovada ab la reflexió que suposa revertir els termes del problema o plantejarlo en altres de semblants.

Ni als demés pobles que integren l'Estat Espanyol els hi agradaria que la preponderancia dels catalans els hi imposés llur parla, lleis y costums, gustos y afeccions, ni que fossin posats y sacrificats llurs interessos als dels catalans ni als de cap altre poble. Es més, per bé que fossin governats, administrats y defensats per altri, es ben segur que li darfen per explicació de llurs aspiracions, la nostra propia, qu'es la justa, la de tots en igual cas:

—No volèm que'ns governin millor, sino que deixin de governarnos.

Y aquestes aspiracions, anhels, desitjos y necessitats del poble català, prengueren sabia forma en les Assamblees de Manresa y Balaguer, y de desitjar fora que'ls qui les desconeixen, les han oblidades, les tenen en confús o somerament apreses, se preocupessin d'elles, se documentessin pera son coneixement y sovint fitessin en elles sos esguards, com el guarda marí a la bitàcora, si no volèm perdre rumbo y deribar del Catalanisme a la política marrullera y fulastre, a que tenen interès d'empenyernos les colles pressupostivores, úniques interessades en que l'Estat espanyol se tingui per intangible y l'actual *statu quo* per sagrat y inamovible.

Está clar que aquesta acció deslliuradora d'un jou contra natura, feta pels catalans, entra de ple a esser una acció social, y per tant el Catalanisme es també una acció socialista; es, com si diguéssim, una cara del prisma socialista, qual finalitat es la consecució dels drets de l'home en tota accepció.

Y tant es d'aquesta manera y tant no són antitètics el Socialisme y'l Catalanisme, que vull afirmar sens por d'errarme, que són trossos de una mateixa pessa, anguls complementaris, continent y contingut alhora, consubstancials.

De la mateixa manera que l'aigua se compona d'una part d'oxigen per dues d'hidrogen, en sa més petita molècula, en la més microscòpica

porció aitalment formada, que deixa d'esser aigua tot allò qu'en tals proporcions no sia amalgamat, el socialisme obrer deixa d'esser una vindicació dels drets de l'home català, finlandès, holandès, etc., etc., en tant deixi d'apoiar eficasment els drets que tingui en qualitat de tal, com el nacionalisme deixaria de ser la vindicació dels drets civils y polítics dels fills de llur societat si deixava d'apoiar justa y eficasment als operaris a un estament qualsevulga, ja transgredint les lleis, ja dictantles injustes, ja no col·laborant al millorament d'elles.

Y aixó que porto dit, que no es fill del capritxo de ma pensa, ni visió enlluernadora d'un somni d'aquells dels que's pot dirne: qui té gana somnia pa; sino fruit y essència de les pures doctrines socials y nacionalistes; es regit, reconegut y acceptat en les assemblees de abdués agrupacions socials; es lo que pretinc evidenciar, es lo que deu esser, y una volta es aixís, com veurèm, l'hora es arribada de que s'apagui aquesta flama de discòrdia, aquesta màxima de incompatibilitat, aquest distanciament, aquest mirarse de reüll socialistes y nacionalistes de l'Estat Espanyol, de la Nació Catalana; y la hora es arribada de precipitarnos els uns en brassos dels altres, en un abràs de confiança, de germanor, jurament de mutual ajuda, enflassada que si no la santifiqués la comunitat y essència dels problemes qual solució perseguim, la sacramentarí la comunitat de l'infortuni y'l pur amor al bé y a la justícia que'ns mou y en ares dels que acceptem nostra propria dissort, gustosos.

SALVADOR SALAT Y FERRANDO.

Esguard

A En S. Salat.

Teniu raó; pesa més la ploma que'l fuet; la causa es evident; tots estèm segurs (y al dir tots me refereixo als qui pensen com vos y com jo) de la inutilitat de l'acció de la primera; a tots ens sembla que seria de molts millors resultats l'empleu continuat del segon.

Es precis una gran forsa de voluntat pera no descoratjarse davant el desgavell regnant en nostres fileres; malgrat la bona fè de moltíssims companys cada dia cundeix més y més s'accentua la desorganització de les forces y fins del sentiment nacionalista radical. Y forsosament

ha d'esser aixís; les fàcils tranzigencies, les continuades concessions, els discutibles oportunistes y les accions polítiques a la castellana han desfet, han enfeblit, han afeminat la lluita catalanista. Se tranzigeix per tot y per tothom, per personalitats y per doctrines, per habilitats y per ilusories victòries, y mentrestant l'ideal, nostre ideal confortador, va poc a poc desapareixent fonentse en el gris vulgar de totes les ideologies que són característica de la vida política espanyola.

Es curiós sentir les opinions de tots els qui podríem anomenar quefes de les hosts catalanes; tots coincideixen en lo mateix, les lamentacions de tots són idéntiques: «el Catalanisme passa una crisi, l'ideal catalanista naufraga, estèm sota l'imperi d'una formidable depressió, tot torna enrera, ben prompte ja no'n restará res de la brotada esplèndida dels plansons que ab tant d'amor y de fè cuidaren aquells benemèrits primers *cuatro locos*, si no aturèm la devallada l'allau ens engolirá, cal iniciar una contra-corrent ascencional, convé retornar al punt de partida, interessa fer reviure 'ls sentimentalismes propulsors, precisa fomentar noves estridencies»... etc., etc.; el mal tothom el veu y tothom l'anomena; el remei tots el proposen, pero ningú dels qui'l discuteixen, dels qui l'examinen y'l sospesen, ningú pensa en aplicarlo.

Les dretes? per boca del seu *leader* més prestigiós han dit ben clar que regionalisme es la forma política actualíssima de catalanisme, un catalanisme, el seu, ab vistes a Madrid, ben espanyolitzant, ab bones relacions en els ministeris, ab aspiracions amagades de preteses futures hegemonies, ab infantils ilusions d'imperialismes de rassa. Els qui porten el matís de dreta no serán pas quins retornarán al punt de sortida, els elements regionalistes no están disposats a realisar aquelles estridencies que fassin reviure el problema català ab aquella agudesca qu'era preocupació de tots els governants del centre, avans de la Solidaritat. Són massa actuals, massa governamentals, massa oportunistes. No cal pensar ab ells, prescindimne, doncs, d'una vegada.

Les esquerres? Comensen el camí que'ls demés acaben. Recordemse d'aquelles professions de fè que a tort y a dret escampava la «Lliga Regionalista», parlo de dies; era aleshores que tot just comensava a actuar fent grans escarafalls de la passivitat dels catalanistes històrics, arrel de la dissolució d'aquell celeberrim centre aont s'hi recullien *adhesiones al programa del general Polavieja*. Com ara les esquerres, els

regionalistes volien aixecar la bandera de la patria, ben alta, ben dreta y *ben sola*; ells havien d'esser l'ariet destructor de la funesta política espanyola; ells havien de reorganisar, de regenerar la nacionalitat, y la nova política a la catalana, dominadora, imposaria l'hegemonia de la orientació nostra al resté de la península. L'autonomia de Catalunya havia de decretarse dintre poc, al cap de vall de l'assoliment de periódiques y successives ventatges que l'habilitat y l'influència dels seus homes anirien arrancant fermament de les grapes del centralisme; unes voltes per èxit diplomàtic, altres per unes semi-imposicions que sotracs polítics farien respectables als homes governants. Escalarien les altures del poderiu y desde allí, tranquilament se donaria satisfacció a les ansies del poble català. Venia'l quefe de l'Estat y se li parlava en nostre idioma, ell prometia parlarlo a son torn dintre un any, y això ja era una conquesta; calia fer costat, apoiar al governant que tal vegada ha sigut més tossut entre tots els tossuts que l'Historia d'Espanya registra, car concedia un règimen d'administració local qu'en nostres mans fora palanca poderosa de futur deslliurament nacionalista; calia secundar el vell sistema espanyolista de la política a la castellana, vergonya eterna d'aquesta terra, riota d'Europa; molta habilitat, qu'entravem en el període constructiu. Y be, avui ens parlen les esquerres de confederacions, de federacions, després de ingressar dins la conjunció socialista-republicana, ens parlen de cambis de forma governamental, d'influències que ara són en els partits de oposició y que demà serán en el poder, car la monarquia ja enderrocada, influirèm, com influim ara, en la victoriosa república que será fluim o no será. Lo qu'els regionalistes esperen del governament ara constituït, els esquerres ho treballen dels homes qu'en lo futur han d'esser quefes de l'Estat espanyol. Diuen per boca dels seus *leaders* que cada dia que passa se senten més republicans y més lliberals, cada dia més espanyols y cada dia, afegeixen al últim, més catalans.

Compreneu la similitat de les dues branques polítiques?

Tot es qüestió de tenir o no tenir fè en la rassa que'ns governa; aquets dos nuclis li han posada complerta, cega, segura; pera ells l'història no'ls diu res, qualsevol dia, els primers tornarán a exhumar aquell memorial d'agravis presentat als Borbons a principis del modern catalanisme, engroixit en unes quantes fulles més; mentres els altres amistosament discuti-

rán ab els còmics republicans vinguts de les ermes planuries castellanes, el dret de posar la *N* majúscula al costat de la *R*.

Les corresponents joventuts segueixen accions paraleles, y mentres les aristocràtiques (?) dretistes busquen cursilment per modestos balnearis estiuecs Benplantades que tal volta a causa de dissensions domèstiques, tracten de convertir en símbols de Catalunya, les altres inflades d'abstraccions filosòfiques apreses en econòmiques biblioteques discuteixen entremitg de les taules de café, els graus de lliberalisme dels capitosts de l'agrupament polític d'enfront.

Tots son inútils a la vida de rebelió de Catalunya, tots són funests per igual intensitat a l'expansió de nostre ideal lliberador, són forses distretes, disgregades, esdevingudes balderes; les seves lluites no deuen interessarnos, no devèm perdre temps en contemplar les gestes d'abdòs bándols; es per havernos deturat massa; es per havernos impresionat massa de ses buides accions qu'ha cundit en nostres files el desencoratjament proper a dominarnos; y un dia ens ha fugit un company y altre dia una colectivitat seduida per l'enganyosa lluita personalíssima, odiosa. Reaccionèm els qui tinguem forsa, resistim l'allau, girem nos d'esquena y sense preocuparnos de si som pocs o molts, de si els eters faritzeus riurán o's posarán seriosos, sense tenir en compte totes aqueixes preteses habilitats qu'han fet retrocedir l'ideal catalanista trenta anys enrera, plens d'aquella fè qu'aixeca montanyes, d'aquella fè que ben aviat donará l'*home rule* a Irlanda, tornèm a la tasca abandonada y tornèm a ésser catalans, ben catalans, posant per sobre de tot la santa intranzigencia, l'odi a tot lo que puga contrariar o desvirtuar nostra acció, l'egoisme de lo nostre, obrim altra volta el llibre de l'història patria y aturats en la luctuosa data preparem-nos a treballar perquè quan menys nostres fills vegin l'aubada del dia que nosaltres, per nostres follies, no veurèm ja néixer.

Pot ajudarnos en aqueixa tasca la Unió Catalanista?

Jo demano a la Direcció d'aquest setmanari lloc y llibertat pera estudiar baix la meua responsabilitat la situació política de l'històric agrupament ab complerta independència de criteri; però com el present article s'ha anat fent massa llarg, be caldrà, obtinguda la vènia del Director, aplassarho per altre número.

FERRÁN DE GIRAUDIER.

Teatres

PRINCIPAL: *L'amic Fritz*, comedia en tres actes de Hermann-Chatrian — TEATRE DE CATALUNYA: *La Germaneta*, comedia en dos actes de M. Folch y Torres. — *Marinesca*, quadret dramàtic de Pere Colomer.

Després d'una pila d'anys de conèixer hem retrobat al *Amic Fritz*, sinó que ara se'ns presenta en català y per cert ab molta cura presentat.

No serèm nosaltres els que reprobem que's retrocedeixi fins a tant velles obres pera animar el cartell; en tot cas es al públic a qui tocaria ferho y com que aquest no ho fa ni's mostra, per ara, gaire aficionat a renovacions trascendents en l'art escènic, ens havèm d'enmotllar al gust «que corre» que, dit siga de pas, ab l'acullida que ha fet al *Amic Fritz*, acredita al nostre públic en el *bon janisme* tradicional.

El públic no vol ficsarse gaire en lo que veu, sinó que vol veure forsa y variat. Y aixís fa bé l'empresa, de servir plats fluixos, pero abundants y ab diversitat.

La companyia d'en Gimenez ens ha agradat una vegada més. Es admirable el conjunt aconseguit pels artistes que dirigeix l'excelent primer actor, conjunt que salva en mes d'una ocasió la manca d'elements.

* * *

En aquest teatre està en assaig el drama *Theodora*, de Victorià Sardou, que ha traduït al català en S. Vilaregut.

* * *

La Germaneta no sembla escrita mes que pera posar de relleu les excelents dots d'artistes de la senyoreta Baró y del senyor Bergés.

Fora d'això, no hi hem vist res mes. El senyor Folch y Torres, deu haver escrit a correuita aquesta comedia, perquè d'altra manera no compendriem una tan gran equivocació.

No es que'ns sembli completament errat el tret del autor, sinó que precisament ens ficsèm una mica en l'autor, y com siga que li coneixem una mica la *punteria*, ens deixa quelcom esma-perduts després de la seva darrera partida.

Hi ha en *La Germaneta* una absoluta manca de lògica y consti que jutgèm desde l'ample punt de vista que respecte a lògica pot exigir-se

al gèneru de comedies. Però pot acceptarse, per exemple, la aparició del cosinet pels volts de la torre del senyor contractista d'obres; passi també que la germaneta arribi a enamorar-se d'aquest darrer en les seves tentatives encaminades a conseguir pera la seva germana el marit pel *qui passava nits d'insomni y qual nom murmurava temerosament*; passi y aixís acceptemho, pera que hi puga haver comedia. Però lo que no passa tan facilment es la virada extraordinaria que del primer al segon acte fa el personatge eix de la obra.

Se'ns presenta, evocant la orfandat d'una filleta, demanant pera aquesta una nova mare; tem que la seva edat sigui un obstacle, però l'amor a la familia li fa donar aquell pas, ho ha fet perquè coneix també de temps a n'ella y sab que la seva filla no hi veurà gran diferencia en el cambi de mare. Tot això molt bé, sino que després aquest senyor, quan ja está la cosa arreglada, s'enamora *en tres mesos* de l'altra germana, cosa que no trobèm malament, pero que'ns sembla que se'n hauria pogut enamorar més aviat, coneixentse de tants anys y essent veïns de la mateixa casa.

Naturalment, la cosa ja s'arregla; la compromesa ja tenia un enamorat d'avans del compromís y l'altra germana s'enamora del compromés que ja n'estava també d'ella.

No obstant devèm parlar ab elogi del primer acte, molt ben construït y de veritable comedia. Una cosa tampoc ens hi agrada: que'l senyor Folch y Torres anomeni *Pepe* a un dels seus personatges.

En resúm, *La Germaneta* ens ha semblat un bon xic inversemblable—*aquesta es la paraula*, senyor Folch, *inversemblable*.

* * *

Marinesca sembla 'l comensament d'un drama qual autor s'hagués espantat de portarlo més enllà.

Tothom ha dit que la obreta era sense pretensions y aixís ho ha reconegut el jutge suprèm, el públic, que l'ha rebut ab benevolensa y res més.

No está exent el quadret de valor literari y algunes escenes són dignes d'encomi.

L'interpretació justa y ab ganes de portar l'obra endavant.

ERYT.

Crònica de Manresa

Festa de germanor artística

El prop passat diumenge l'Escola Coral de Terrassa y l'Orfeó Manresà obtingueren un complert triomf. Aixís pot dirse del concert que simultaniament y per parts donaren a la primera de les indicades poblacions.

A les nou del matí eixí d'aquesta ciutat l'Orfeó, juntament ab un gros nombre de ciutadans qu'estaven desitjosos de fruir les delícies de la harmonia, arrivant a Terrassa a les deu, en quina estació esperaven als excursionistes l'Escola Coral, els chors «La Llanterna», «Els amics» y la «Joventut Terrassense», tots ab llurs senyeres. Tot seguit se formà la comitiva, encaminantse vers l'Ajuntament, davant de quina casa nostre Orfeó cantà l'*Himne a la Bandera*, lletra de l'Àngel Guimerà y música del mestre Lamote de Grignon. A continuació s'hi afegí la Escola Coral, executant abdós *El Mestre*, música del Director, en Joaquim Pecanins.

D'allí's dirigiren a l'Agrupació Regionalista, ont després d'un petit ensaig, se llegí una lletra endressada als dos orfeons, pel mestre en Joan Llongueras, lletra tota plena d'amor y anyoransa a nostra aimada terra, encoratjant als cantaires a seguir el camí emprès qu'es el de la vida, car es aquesta impossible sense l'art y la poesia agermanats.

A la tarda, a les quatre en punt, comensà'l concert donat a n'el Teatre Principal, seguint l'ordre del programa que s'anota a continuació:

PRIMERA PART

ORFEÓ MANRESÀ

Himne del Orfeó, de Lamote de Grignon.

Cant d'amor (popular), de Sancho Marraco.

Quan mon marit de fora vé (madrigal), de R. Lassus.

Melangia, de J. Palestrina.

Jo en tu espero salvà 'l feble (coral), de J. S. Bach.

Cant del Pescaire, de Mas y Serracant.

Lo noi de la mare, de Nicolau.

SEGONA PART

ORFEÓ MANRESÀ Y ESCOLA CORAL

(Repertori comú)

Sota del Olm (popular), de Morera.

El dimoni escuat (popular), de Cumellas Ribó.

La minyona de Solsona (pop.), de Llongueras.

El mestre (1.^a audició) (popular), de Pecanins.

Princep d'amor (coral), de J. S. Bach.

Vols dirme amor? (madrigal), de J. Dowland.

Oh quin bon eco! (1.^a audició), de R. Lassus.

Domine non secundum, de Cesar Franck.

El siti de Berg-op-Zoom (popular holandesa), de Weyts y Röntgen.

TERCERA PART

ORFEÓ MANRESÀ - ESCOLA CORAL - PIANO Y ARMONIUM

(Idilli Sinfónic)

La Nit de Nadal (1.^a audició), de Lamote de Grignon.

I. Introducció.

II. Cant dels angels—Cansó de Maria—Cant dels rossinyols.

III. Cansó de Sant Josep—Cant dels Pastors—Dansa de Pastors.

IV. Final.

Sols resta dirme que foren magistralment executades, essent ben merescuts els aplaudiments tributats als simpàtics cantaires, per la distingida concurrència que omplenava 'l grandió teatre.

Al acabar la primera part, unes xamoses senyorettes de la Escola Coral feren ofrena a la Senyera del Orfeó Manresà d'una hermosa llasada, essent rebuda ab una ovació.

Pot estar satisfet el mestre Pecanins, que'l secunden a la perfecció llurs cantaires, fent que'ls sacrificis que hi porta esmersats, donguin aitals fruits.

Tots, fins el més humil, aportaren llur cooperació y això ha fet que'l triomf fos extens.

Després del concert que acabà ab visques als dos Orfeons, a Terrassa, Manresa y Catalunya, feren via vers l'Agrupació ont se'ls donà comiat, cantantse nostre Himne Nacional, y d'allí seguidament cap a la estació pera retornar a ses llars.

La despedida fou un a reveure, car no serà pas aquesta la darrera, perque precisament ha quedat establerta semblant festa per tots els anys, y ab el ben entés que aixís com aquesta vegada han sigut dues les masses corals agermanades, els anys següents serán tantes com Orfeons s'adhereixin a l'especie de Sindicat en projecte.

Festes com la celebrada, a més d'agermanar, deixen grat recort y sembren una llevor que, no'n dubtèu, donarà grans fruits a nostra aimada Patria.

LL. C.

Manresa 12 Mars 1912.

GARBELLANT

Als baixos de la casa d'En Dauné, del Passeig de Gràcia, un botigaire hi ha plantat botiga de mobles. Y per reclam de l'establiment hi ha obert una Exposició de dibuixos y pintures. Fins aquí res d'inversemblable.

Pero, al peu del cartell anunciador de l'Exposició, que com es lògic—tractantse d'artistes—està redactat en llengua Catalana, el senyor botigaire hi ha posat un rètol ridículment *curs* que diu: *Exposición*.

Lo qu'es, si en els mobles que vén, hi te tant mal gust com ab això, no dubtem en no recomenar-lo als nostres amics.

L'Ajuntament de Cádiz ha acordat demanar l'indult dels presos condemnats per la llei de jurisdiccions.

Ho haurien pogut demanar al seu gran amic senyor Moret, pare d'aquell monstre legislatiu.

Entre els alts personatges de la política madrilenya hi ha la creencia general de que les Corts no reanudaràn les seves tasques fins el mes de maig.

No obstant, així que s'obrin de nou se presentarà ab caràcter preferent, el projecte de llei...

—De Mancomunitats?

...concedint a Madrid una subvenció per capitalitat.

Deixintse de Mancomunitats y d'estridencies; lo que cal es aquesta subvenció; perquè, com ho farien, a Madrid, els de la *partida* conservadora, que fa dos anys que per ells són de les vaques magres?

La senyora Pardo Bazán proposa que al pas de la bandera espanyola, les dones idem li tirin petons.

Quasi sempre aquest penó, tret de quan el volegen les *dames roges*, el porten gent ab habillament d'home.

Y naturalment, podria esdevindre d'aquesta *tirada* la creació d'una nova «Agència matrimonial».

Es d'admirar la paciència que tingué aquella gent que's passà bona part del matí del diumen-

ge passat, embadocada, a peu dret, en el Passeig de Gràcia.

Pero, es lo que deia un senyor que feia cara de *miloca*—perdòninse l'agressivitat de l'adjectiu—a un seu amic:

—Miri, precisament a n'aquest lloc mateix, també vareig estarhi aturat, esperant més de tres hores, la tarda del 20 de Maig de l'any 1906...

Fem avinent a les persones que concorren al teatre Eldorado que, en el cas de sentir alguna apremiant necessitat, podràn verificarla en uns quartets rotulats ab un número 100.

Ho advertim, perquè com qu'en aquest teatre hi actúa una companyia catalana dels autors catalans...

Deia un espiritual escriptor francès: «La presumptuosa vanitat de portar el mes ridícul distintiu al trau de l'americana, que'n fa fer d'imbecilitats a n'els nostres homes!»

Y això que quan aquest escriptor escribia aixís, no se sabia encara que a Cádiz, durant les festes del centenari de les Corts del 1812 molts portaven en el trau de l'americana un petit retrat d'en Moret

Llegim en la ressenya de la sessió del Ajuntament, del dijous passat:

«Se llegeix un ofici del capità general convidant a l'Ajuntament a l'acte de la jura de banderes, que's celebrarà diumenge vinent.

S'acorda assistirhi, **SENSE CAP VOT EN CONTRA.**»

Una comissió de veïns de Moncada, ha adreçat una lletra a la premsa, queixantse de l'infinitat de robos que d'un quant temps ensà, venen registrantse a la dita població.

Acaben dient:

«Confïem en el zel de nostre digne governador civil, de qui esperem, com ha ofert, posar en joc les seves disposicions pera que s'acabi aquest estat de coses».

Ah! si's tracta de posar *en joc* qualche cosa, la comissió de veïns de Moncada pot confiar en el zel del seu digne governador civil.

NOVES

Pel monument an en Milà y Fontanals.—La Comissió del mateix prega als devots y admiradors del insigne escriptor que desitgin contribuir a l'erecció del monument, en son honor, se serveixin enviar llurs donatius lo més aviat possible.

La llista de subscripció arriba ja a una important quantitat, haventhi 'l propòsit d'inaugurar el monument al patriarca de les lletres catalanes, pel proper mes de Maig.

Els llocs de subscripció són: «Ateneu Barcelonès», «Orfeo Català», «Centre Excursionista de Catalunya» y en les llibreries d'Alvar Verdaguer, Rambla del Centre, 6; y «L'Avenç», Rambla de Catalunya, 24.

Pel servei militar voluntari.—Els federals nacionalistes de Reus s'han adherit a la campanya que per aquest objecte ha iniciat l'Associació Nacionalista Catalana.

Se ha constituït la Comissió Pro Servei Voluntari, la qual dintre pocs dies se dirigirà a totes les entitats de Barcelona, per recabar de elles l'apoi necessari per portar a cap una intensa y ferma campanya en pro de dit servei.

El domicili de la Comissió es Cassadors, 4, primer, aont se reben totes les adhesions.

El Nacionalisme viscaí està d'enhonorabona. En sos periòdics llegim l'èxit de la sarsuela vasca en tres actes «Aziona» (*Bona lleve*), estrenada en el Teatre dels Camps, lletra del escriptor Pau de Landaburo y organitzada per la Joventut Nacionalista Vasca de Baracaldo.

Nosaltres que admirem el ressorgiment de la Nació Vasca, no podem menys qu'encoratjar als valents y entusiastes *jeldikes* al crit de *Aurrerà!*

La Secció de Propaganda de l'«Associació Nacionalista Catalana» prepara per primers de Abril un grandios acte de propaganda catalanista, dedicat a commemorar l'aniversari de la mort del plorat patrici Doctor Robert. Són molts ja els treballs fets, podent adelantar a nostres llegidors, que dit acte superarà als fins ara organitzats, vist l'entusiasme que regna entre'ls joves que formen dita «Secció de Propaganda».

La Empresa del Teatre Català 's proposa posar en escena per vigília de Pasqua, la obra

pòstuma del malaguanyat mestre Maragall *Nausicaa*, treballantse ja activament per que dita representació siga coronada per un veritable èxit y honori la memoria del seu autor.

Ha mort en aquesta ciutat el distingit escriptor y antic catalanista en Joan Tarré y Rodrieguez. Havía col·laborat en varis periòdics catalanistes, entre ells la revista *L'Auraneta* y *L'Atlàntida*; d'aquesta última 'n fou fundador junt ab l'immortal Mossèn Cinto.

Descansi en pau.

El nostre estimat confrare *La Fals* de Balaguer, en el número corresponent a l'actual quinzena, publica un hermós treball sobre la llengua y la nacionalitat, d'en M. Folguera y Durán, además d'altres interessants articles. També segueix publicant el curiós llibre de les «Consuetuts y ordinacions de la ciutat de Balaguer».

Havem rebut de l'Esbart Català de Dansaires un atent comunicat en que fa avinent que desde 'l 1.º del corrent s'hostatja en el local de l'Ateneu Obrer del Districte III (*L'Eura*), Cassador 4, ont tindran lloc els assaigs acostumats de danses populars catalanes, baix la direcció del conegut folklorista l'Aureli Capmany. La correspondència deu dirigirse al domicili del secretari, Passeig de Gràcia, 22.

El Concell Directiu de l'Ateneu Obrer del Districte III ha quedat constituït en la següent forma:

President, D. Josep Oliveras.—Vispresident, D. Josep Pi.—Secretari primer, D. Jaume Sala.—Secretari segon, D. Narcís Perbellini.—Tresorer, D. Joaquim Roldós.—Comptador, D. Joan Pou.—Bibliotecari, D. Francesc Puig y Alfonso.—Arxiver, D. Rafel Fullerachs.—Vocals: Don Joan Vidal, D. Francesc Lleyxà, D. Ramón Carreras y D. Josep Reig.

Comissions: Beneficència, D. Francesc Puig y Alfonso y D. Rafel Fullerachs.—Cultura, don Joan Pou y D. Francesc Lleyxà.—Política, don Josep Pi y D. Lluís Durán y Ventosa.—Recreativa, D. Narcís Perbellini, D. Josep Reig y don Jaume Sala.—Defensora dels interessos morals y materials del districte: D. Joan Vidal, D. Josep Pardo Pererriera y D. Narcís Verdaguer y Callís.

EFEMÉRIDES

28 de Mars de 1344

El rei en Pere IV el Cerimoniós promet no separar la corona de Mallorca de sos estats

Per espai d'uns cinquanta anys regí la Confederació Catalano-Aragonesa aqueix home extraordinari que's diu Pere 'l Cerimoniós o del Punyalet, aqueix home que junt ab les bones qualitats de la època, encarnava ensemps tots els vicis de la mateixa. Criad sol y horfe y refugiat en les montanyes de Jaca, tingué temps pera reconcentrar-se en sí mateix y ab la capa de cerimoniós respecte a totes les prescripcions legals, amagava l'urc y superbia de tots els grans reis, d'aquells senyors semi-feudals del segle que presencià la transició mitj-eval a la renaixensa neo-pagana. Aixís es que mirant a sos actes polítics y familiars aïlladament, hi trobem qu'un despotisme intolerable hi regna en tots ells, medis dels que's serví pera alcansar els tres fins que s'havia proposat: donar unitat a la terra; assegurar la preponderancia reial, y estendre 'ls dominis de la Confederació.

A cumplir el primer d'eixos fins anà la guerra de Mallorca. La dinastia mallorquina creada de les terres de Mallorca junt ab el Rosselló y Montpeller per en Jaume 'l Conqueridor al dividir son regne entre sos dos fills, havia sigut sempre inquietada pels reis d'Aragó, rama major del tronc de la casa comtal, que no paraven fins que'ls de Mallorca reconeguessin son senyoriu y's declarassin llurs vassalls. Mes en Pere no'n tingué prou de dominar com un senyor feudal sobre les Illes, sino que hi volgué dominar com un Rei. Y prenguent peu de la pretensió de Fransa, que volia qu'en Jaume de Mallorca li prestés homenatge pel senyoriu de Montpeller, feu l'acte dolent de juntarse ab el francès, en lloc de ajudar a son parent, y ab inicua mala fè formulà contra ell un memorial d'agravis, citantlo a Barcelona y manant formarli procés. De res li serví a n'en Jaume 'l presentarse humil a la Ciutat Comtal, ja que se li imputà una conspiració contra la familia regnant, y vingué el rompiment dels dos reis catalans. Y sens fer cas dels avisos del Sant Pare, s'embarcà en Pere vers les Balears, aont després de poca resistencia s'apoderà de moltes viles.

Mentrestant en Jaume havia fugit al Rosselló y allà traslladà en Pere la guerra, atravesant son exèrcit d'almogavers el Panissars, fent gran destrossa pels xamosos camps rossellonencs

rendint moltes viles, fins que a precís del mateix Sant Pare, se firmà un armistici y suspensió de hostilitats que aprofità en Pere per millor preparar-se per una segona campanya, després de haver promés en la capella del Palau Reial de Barcelona, el dia 28 de Mars de 1314, per ell y sos successors, no restituir ni separar de la Corona aquells Estats.

Aquí's pot dir que acabà la campanya de Mallorca, ja que'ls fets qu'esdevingueren en la segona guerra, no foren més que per consolidar el poder reial, que ho quedà ab la sagnanta batalla que's donà en els camps de Lluçmajor (Mallorca), en la qual foreu desfetes les tropes del rei mallorquí.

L'acte de la unió de Mallorca a l'Aragó, si bé fou una victoria pel poder reial y personal d'en Pere, no ho fou, si imparcialment s'examina, per la Nació, y l'acte del Conqueridor titllat d'impolític al dividir son reialme, no es més que un acatament a l'autonomia popular de que tant gels se'n mostrava aquest rei.

La vinculació de la soberania de tot l'Estat en mans d'una sola persona, la idea de la nació unida y igualitaria dels temps moderns, havia quedat enterrada ab la caiguda de l'Imperi Romà y en comptes d'aixó floria una diversitat regional que donava llibertats locals y autonomies variades als distints organismes socials; y recordis que precisament les nacions ont se conservà més temps aquesta llibertat popular foren aquelles en que més diversitat d'estats hi havia regits per diferents sobirans.

Y si haguessin continuat els estats particulars de llengua y civilització catalana, confederats entre sí, si volèu, però independents quiscun dintre casa seva, com ho eren Mallorca y Rosselló, qui sab si la dinastia castellana hauria pogut portar sa dominant influencia sobre la llengua y costums de nostre país? Y encara que aixó hagués succeït, sobre tot per part de Valencia y Aragó principalment, per llindar ab Castella, sempre haurien quedat les Rossellonenques terres y la Illa daurada, que haurien conservat íntacte y pur l'esperit nacional català y haurien sigut el redós ont haurien pogut aixoplujarnos tots els catalans y el fort desde ont hauriem pogut contestar ardits a tots els trets que contra l'anorreament de nostra personalitat, la gent d'enllà 'ns desapareixin.

LL. G. C.